

Beretning om turen til Sydkina – Nordvietnam

Marts-April 2004

Endelig lykkedes det at få gennemført rejsen til Yunnang Provinsen med fortsættelse ind i Nordvietnam. Først måtte turen aflyses pga. SARS-epidemien, næste gang var der for få tilmeldinger, men 3. gang var lykkens gang og vi drog af sted med 30 personer. Halvdelen var læger og de øvrige var lægesekretærer, sygeplejersker eller andre former for medicinalpersoner. Halvdelen var fra Sverige og halvdelen fra Danmark og så var der en enkelt nordmand.

Rejsedeltagerne samlet foran De Tre Pagoder i Dali.

I det følgende præsenteres nogle indtryk fra rejsen - men først en liste over deltagerne og dernæst programmet for det faglige program.

Deltagerliste til Sydkina-Nordvietnam rejsen

1. Gert Poulsen	ørelæge	Rødovre	Danmark
2. Lissy Poulsen	sygeplejerske	Rødovre	Danmark
3. Lars Lønneborg	distriktslækare	Sundsvall	Sverige
4. Marianne Lønneborg	sjuusköterska	Sundsvall	Sverige
5. Birgit Johnsen	ørelæge	København	Danmark
6. Torsten Johnsen	ørelæge	Slagelse	Danmark
7. Torkild Boa	prakt. læge	Kolind	Danmark
8. Hedda Boa	sygeplejerske	Kolind	Danmark
9. Olav Holen	læge		Norge
10. Else Knudsen	pens. overlæge	København	Danmark
11. K. Schultz Møller	anæstesiolog	Ringsted	Danmark
12. Hans Göran Dahlin	familieterapeut	Halmstad	Sverige
13. Ricci Elisabeth Dahlin	fysioterapeut	Halmstad	Sverige
14. Bodil Nielsen	pens. apoteksass.	København	Danmark
15. Lisbeth Svendsen	laborant	Ringsted	Danmark
16. Kurt Ove Svendsen	kirurg	Ringsted	Danmark
17. Aage Mosegaard	urologisk kirurg	Silkeborg	Danmark
18. Elisabeth Hall	sygeplejelærer	Århus	Danmark
19. Ann Johansson	sjuusköterske	Stockholm	Sverige
20. Lars Björkdahl	chefssygeplejer	Stockholm	Sverige
21. Lena Bruzelius	sjuusköterska	Halmstad	Sverige
22. Inger Winnergaard	allergolog	Halmstad	Sverige
23. Britt Landberger	allergolog	Stockholm	Sverige
24. Lena Ivert	ögonlækare	Stockholm	Sverige
25. Ellen Staerkaer	pens. histolaborant	Nørre Sundby	Danmark
26. Birthe Pedersen	pens.	Nørre Sundby	Danmark
27. Staffan Olander	pens. psykiater	Göteborg	Sverige
28. Filippa Sjölund	sjuuskötarske/jurist	Göteborg	Sverige
29. Karin Christiansen	rejsekonsulent	Lyngby	Danmark
30. Martin Smedebøl	anæstesiolog	Kalundborg	Danmark

Chinese-Vietnamese-Scandinavian Medical Symposium

March 25 – April 9, 2004

Locations: Kunming, Dali, Lijiang, Sapa, Hanoi

Organized by: Dr. Martin Smedebøl and Mrs. Karin Christiansen

Sponsors: no sponsors, no donors, no conflicts of interests

Programme:

1. Welcome

- a. Introduction
- b. Presentation of participants
- c. The program in details

2. Health care and medical work in China

- a. Introduction by Dr. Li Jinming, Kunming, China
- b. Visit to No. 2 attached hospital to Kunming Medical Institute, China
- c. Social welfare in China: Ms. Aileen Liu, Kunming, China
- d. Nursing in China: Mrs. Elisabeth Hall, Associate Professor, Ph.D., Århus, Denmark
- e. 3½ years as a missionary doctor in China: Dr. Olav Holen, Norway
- f. Health care in China: Dr. Martin Smedebøl, Denmark (www.smedebol.dk)

3. Meet the experts

- a. Selling medical services?: Dr. Torsten Johnsen, ENT-specialist, Copenhagen, Denmark
- b. The Hammarbo Clinic: Lasse Bjørkdahl, Chief Nurse, Stockholm, Sweden
- c. Hearing Aid Devices – latest developments: Dr. Birgit Johnsen, ENT-specialist, Denmark
- d. Breast cancer and genetics: Dr. Kurt Ove Svendsen, Surgeon, Denmark
- e. From my surgical life: Dr. Aage Mosegaard, Surgeon, Denmark
- f. Transcultural psychiatry: Dr. Staffan Olander, Gothenburg, Sweden

4. Dinner lectures

- a. SARS – a new disease: Dr. Martin Smedebøl, Anaesthesiologist, Denmark
- b. Hypothermia: Dr. Karsten Schultz-Møller, Anaesthesiologist, Denmark
- c. High Altitude Disease: Dr. Martin Smedebøl, Intensive care specialist, Denmark
- d. Relieving tensions by singing: Mr. Hans Göran Dahlin, Family therapist, Sweden
- e. Is singing good for your health?: Ms. Elisabeth Dahlin, Physiotherapeut, Sweden

5. Workshop in Alternative Medicine by all participants in the symposium

- a. What kind of alternative medicine have you or your family used?
- b. Do you have any positive experiences with alternative medicine?
- c. Do you treat some of your patients with alternative medicine?
- d. Would you like to use alternative medicine in your practise?
- e. Do you have negative knowledge of alternative medicine?
- f. Visit to Dr. Ho's Clinic of Chinese Herbs in Jade Dragon Mountains

6. Health care in Vietnam

- a. Health care among ethnic minorities
- b. Visit to Sapa hospital and information by Vietnamese Doctor in Charge
- c. Visit to Cat Cat village local health clinic, Hmong Minority
- d. Social welfare in Vietnam by Mr. Toan Trinhvan, Hanoi, Vietnam
- e. Health care in Vietnam by Dr. Martin Smedebøl, Denmark (www.smedebol.dk)
- f. Visit to Bach Mai hospital, Hanoi. Introduction by Hospital Director Dr. Tran Quy, Professor and Ph.D. Visit to Pediatric and Emergency Department.
- g. Visit to Hong Ngoc Humanity Center, Sao Do Town, Haiduong Province, Rehabilitation center for handicapped
- h. Meeting at Royal Swedish Embassy in Hanoi with Minister Jan-Olof Agrell, Responsible for Development Cooperation, First Secretary Anna Runeborg, Health and Research and Dr. Anders Norman, Long Term Advisor working with Community-based Health Development for Disadvantaged Areas in Vietnam

7. Group discussions in Travel Medicine by participants in the symposium

- a. Relevant vaccinations
- b. My travel pharmacy
- c. Malaria
- d. Gastroenteritis
- e. Where can you get more informations on travel medicine
- f. What to expect from hospitals in the third world

8. Medical-Historical Afternoon April 2nd by Dr. Martin Smedebøl

- a. The medical histories of Admiral Lord Nelson and Emperor Napoleon Bonaparte as examples of the level of the medical profession during the Napoleonic wars
- b. The Battle of Copenhagen April 2nd, 1801
- c. Søkvæsthuset – The Danish Naval Medical hospital

9. Study tour activities

- a. group observations
- b. individual observations
- c. Internet resources: www.smedebol.dk

10. Free Speech Session

- a. Asthma in children in developed and underdeveloped countries: Dr. Inger Winnergaard, Pediatrician, Kungsbacka, Sweden
- b. Art, Artists and Ophthalmology: Dr. Lena Ivert, Ophthalmologist, Stockholm, Sweden
- c. Controversies in psychiatry – when to restraint?: Dr. Staffan Olander, Psychiatrist, Sweden
- d. From my work: Ms. Filippa Sjölund, nurse and lawyer, Statens Institutionsstyrelse, Sweden
- e. Study tours for the medical profession: Ms. Karin Christiansen, Travel Consultant, Denmark

11. Multiple Choice Examination – symposiumrelated subjects

12. Closing and farewell

- a. Diploma Ceremony
- b. Prizes and awards
- c. Evaluation of Symposium

Sydkina og Nordvietnam

**Spændende rejse til Fjernøstens bjerge
Etniske minoritetsfolk**

Sydkina og Nordvietnam

25. marts – 9. april 2004

Yunnan provinsen ligger klemmt inde mellem Tibet, Burma, Laos og Kina. Provinshovedstaden hedder Kunming og kaldes Byen med det evige forår på grund af sit behagelige klima. Kunming ligger mellem smukke bjerge, og byens historien er lang og interessant. Området er præget af de mange etniske minoritetsfolk: Bai, Naxi, Hani, Yi, Dai, Yao, Tay, H'mong m. fl. De har egne traditioner, levevis og klædedragter. Vi skal til Dali - en smukt beliggende historisk bjergby i 2100 meters højde. Og vi skal til Lijiang – kendt for sin gamle historiske bydel og et mekka for botanikere. Vi skal helt op i 4605 meters højde og beundre bjergene. Der bliver spændende kulinariske oplevelser og besøg i gamle buddhistiske templer. Rejsen slutter i Nordvietnam, hvor vi kører tog til Hanoi og sejler i den smukke Halong Bay.

Charterturismen har endnu ikke fundet vej til disse områder, men individuelle rejsende har fået øje på de spændende oplevelse, som området tilbyder. Filmskuespilleren Sylvester Stallone kørte for nogle år siden i taxi mellem Kunming og Lijiang. Overlæge Martin Smedebøl er rejseleder på denne spændende rejse. Rejsen er også en studierejse for læger, sygeplejersker og andre med interesser indenfor sundhedssektoren. Emnerne vil være indenfor rejse-, Ulands- og alternativ medicin. Rejsedeltagerne vil inden afrejsen blive kontaktet vedr. studieprogrammet.

Program

Torsdag 25. marts:

Afrejse med Thai Airways fra Kastrup kl. 14.30. Middag og morgenmad serveres i flyet.

Fredag d. 26. marts: Bangkok - Kunming

Ankomst til Bangkok kl. 06.50. Afgang med Thai Airways kl. 10.55 med ankomst 14.05 til **Kunming**. Byen ligger i **1896 meters højde**, og vi mødes af lokal engelsktalende guide, som sørger for bustransport til vort hotel. Vi bor på det 4-stjernede Kunming hotel, der ligger centralt i byen. Aftensmad på lokal kinesisk restaurant.

Måltider: Middag

Lørdag d. 27. marts: Kunming

Morgenmad på hotellet efterfulgt af **sightseeing i Kunming**: byrundtur, **fugle-og blomstermarkedet, Bambus-templet, Det Gyldne Tempel**, lunch på lokal restaurant; eftermiddagsudflugt til **De Vestlige Bjerge** med spadseretur til **Drageporten**, hvor vi beundrer udsigten over Kunming-søen og skulpturerne i de mange grotter. Evt. middag ved Drageporten: Xiyuan Hotel. Overnatning på Kunming Hotel. Vi vil forsøge at arrangere et **møde med en kinesisk læge** for at høre noget om lægeuddannelsen i Kunming, om at arbejde som læge der og om sundhedssektoren i største almenhed.

Måltider: morgenmad, frokost, middag.

Søndag d. 28. marts: Kunming - Dali

Morgenmad på hotellet og herefter transfer til lufthavnen, hvor vi skal **med fly til Dali**. Byen ligger smukt ved den 41 km lange sø Erhai omgivet af 19 bjergtinder. Byen er beboet af **Bai-minoriteten**, som for 700 år siden havde deres eget kongerige med Dali som hovedstad. Efter ankomsten til Dali kører vi til **Erhai-søen** og sejler tværs over den (2 timer). På Jin Suo-øen besøger vi en Bai fisker landsby. Lunch undervejs. På hjemturen ser vi **De Tre Pagoder**, som er over 1100 år gamle. Senere på dagen er der mulighed for på egen hånd at opleve **Den Gamle By** beliggende bag Dali's bymure. Aftensmad på lokal kinesisk restaurant. Vi bor på det 4-stjernede Asia Hotel. Dagens medicinske emne er **workshop om SARS-epidemien** set i internationalt perspektiv

Måltider: morgenmad, frokost, middag

Mandag d. 29. marts: Dali - Lijiang

Amerikansk buffet morgenmad. Efter morgenmaden kører vi mod landsbyen Xizhou, der ligger 23 km fra Dali. **Xizhou** blomstrede under Ming-dynastiet takket være handelen med te til Tibet. **Familien Yang's hjem** er et typisk eksempel på et traditionel Bai hus. Vi fortsætter videre 180 km (3 timer) med lunch undervejs til Lijiang, hvor vi indlogeres på det 3-stjernede Grand Lijiang Hotel, der ligger i den gamle bydel og er opført i havestil.

Lijiang ligger i 2600 meters højde over havet. Samfundet er matriarkalsk, og kvinderne ejer husene og børnene. Den anbefales på egen hånd at udforske den gamle by, som er over 800 år gammel. Middag på lokal restaurant og om aftenen skal vi til **koncert med et Naxi orkester** under ledelse af Mr. Xuan Ke. Denne musikform har overlevet i Yunnan, siden den introduceredes fra Kina for 1200 år siden. Det medicinske emne bliver **Højdesyge: patofysiologi, diagnose og behandling**. Måltider: morgenmad, frokost, middag

Tirsdag 30. marts: Lijiang

Amerikansk morgenmadsbuffet. Efter morgenmaden kører vi til **Jade Dragon Snow Mountains**, hvor der er mulighed for at komme op med en line-bane til 4506 meters højde (den højeste i Asien – og kun 200 meter lavere end Europas højeste top Mont Blanc). Udsigten er imponerende i godt vejr. Iltbeholdere kan lejes. Lunch er inkluderet. Om eftermiddagen besøger vi **Yuhu** – en beskeden landsby tilhørende Naxi-minoriteten. Her boede **Dr. Joseph Rock** – en Austro-Amerikansk botaniker, der introducerede mange lokale planter til Vesten. I området findes over 3000 forskellige plantearter. Vi besøger også landsbyen Baisha og ser vægmalerier fra Ming- og Qing-dynastiet. En del af malerierne blev ødelagt under den maoistiske kulturrevolution. **Baisha** var hovedstad i Naxi-riget før Kublai Khan indlemmede området i Yuan-dynastiet. I Baisha kan man møde den kendte **Taoist-læge Doktor Ho**, som både forfatteren **Bruce Chatwin** og skuespilleren **John Cleese** har ”konsulteret”. Hans behandlinger indebærer ofte, at man skal købe hans urtete. Klinikken hedder ”**The Clinic of Chinese Herbs in Jade Dragon Mountains of Lijiang**”. Og vi ser **Black Dragon Pond** med Wufeng Templet i Lijiang og **Dogba Research Institute** med kunstudstilling. Dagens program lægger op til en diskussion om **Alternativ medicin – kan jeg bruge det i min praksis?** Aftensmad spiser vi på lokal restaurant, og vi overnatter igen på Grand Lijiang Hotel. Måltider: morgenmad, frokost, middag

Onsdag 31. marts: Lijiang - Jianshui

Efter morgenmaden kører vi til lufthavnen og **flyver til Kunming**. Herfra skal vi med bus de 220 km til Jianshui. På vejen besøger vi **Stenskov** – et område på 80 ha med 270 millioner år gamle kalkstensformationer. Området er hjemsted for Sani-stammen, der er en gren af Yi-minoriteten. Vi spiser lunch undervejs. Der planlægges også et **minisymposium om Kinesiske Sundhedsforhold**. I Jianshui bor vi i Zhu Family Garden Hotel, der er et kompleks af næsten 100 år gamle bygninger bygget i Qing-dynastiet. I alt er der 42 gårde på det 20.000 m² store område. En lille del er indrettet til hotel med 28 værelser. **Jianshui** er en 1200 år gammel by, der minder om et levende museum med et væld af gamle bygninger fra Yuan-, Ming- og Qing-dynastierne. Aftensmad på lokal restaurant. Måltider: morgenmad, frokost, middag

Torsdag d. 1. april: Jianshui - Yuanyang

Kinesisk morgenmad. Om formiddagen besøger vi **Kongfuzius Templet**, som er det næststørste i Kina og er opført i 1285. Vi ser også **Double Dragon Bridge** fra Qing-dynastiet og **Familien Zhangs Have**. Det er en landsby med 237 husholdninger, hvoraf over 90% hedder Zhang. Bag bymuren findes mange gamle huse. Efter lunch kører vi 80 km (3 timer) til **Yuanyang** nær grænsen til Vietnam. Byen er kendt for sin

gamle by, sine **etniske folkeslag** (Hani, Yi, Dai og Yao) og sin smukke beliggenhed omgivet af **terrasser med rismarker**. Vi vil besøgte en lokal landsby. Dagens medicinske emner er udvalgte dele af **Rejse- og U-landsmedicin** – aktivitet fra rejsedeltagerne er ønskelig. Evt. gennemføres en **Multiple Choice Examination**. Aftensmad inkluderet. Vi skal bo i det 2-stjernede Yuanyang Guest House. Måltider: morgenmad, frokost, middag

Fredag d. 2. april: Yuanyang – Lao Cai (Vietnam) - Sapa

Efter kinesisk morgenmad **kører vi 180 km** (4-5 timer) langs Yuanjiang floden til Hekou, som er grænsebyen. Her var der i 1977 krig mellem Vietnam og Kina. Vi får lunch undervejs. Efter grænseovergangen i Lao Cai bliver vi mødt af vor vietnamesiske guide, som sørger for transporten til Sapa, hvor vi skal bo på Victoria hotel. Sapa er en tidligere **fransk bjergstation**, hvor koloniherrerne søgte hen i de varme måneder. Naturen er utrolig smuk. **Victoria hotel** er luksuriøst med swimmingpool. I anledning af årsdagen for Slaget på Reden vil vi i løbet af dagen afholde en **Medicin-historisk workshop**. Vi spiser aftensmad på hotellet. Måltider: morgenmad, frokost, middag.

Lørdag d. 3. april: Sapa

Efter morgenmaden på hotellet skal vi på udflugt til **minoritetslandsbyer** i Ham Rong bjergområdet. Vi besøger Catcat village og Silver Waterfall. Vi besøger også en af de **lokale sundhedsklinikker**. Frokost spiser vi på en lokal restaurant. Den farverige lokalbefolkning er flittige markedsfolk, så der er gode muligheder for at købe lokalt håndværk på byens **marked**. Vi besøger også byens lokale sygehus – **Sapa Hospital** – og ser hvilke muligheder for patientbehandling, man har der. Måltider: morgenmad, frokost, middag.

Søndag d. 4. april: Sapa – Hanoi

Dagen er fri til egne udforskninger af denne spændende by. Lokalbefolkning myldrer til det traditionelle brudemarked, hvor de unge har mulighed for at se hinanden an. Sidst på eftermiddagen bliver vi ad serpentinerveje kørt til Lao Cai, hvor vi spiser aftensmad, inden vi går ombord i **nattoget Victoria Express** for at køre mod Hanoi. Måltider: morgenmad, frokost, middag.

Mandag d. 5. april: Hanoi

Fra hovedbanegården bliver vi kørt til Green Park Hotel for morgenmad. Om formiddagen tager vi på en **tur med cykel-rickshaw** i den gamle by. Om eftermiddagen **byrundtur** med stop ved **hovedattraktionerne**: Ho Chi Minh's mausoleum, Ho Chi Minhs bolig, One Pillar Pagoda, West Lake med Tran Quoc Pagoden. Om aftenen skal vi til en forestilling med den unikke vietnamesiske kunstform: **vanddukketeater**. Måltider: morgenmad, frokost, middag

Tirsdag d. 6. april: Hanoi

Morgenmad på hotellet. I dag skal vi på udflugt til et af Hanoi sygehuse og få et indtryk af **Sundhedsforholdene i Vietnam**. Der bliver også mulighed for at opleve denne spændende by på egen hånd – man kan bl.a. besøge det gamle franske

kolonifængsel, der under Vietnam-krigen husede nedskudte amerikanske piloter og blev kaldt Hanoi Hilton. Præsident Clinton besøgte stedet og fik en mursten herfra med til Det Ovale Værelse.

Måltider: morgenmad, frokost, middag.

Onsdag d. 7. april: Hanoi – Halong - Hanoi

Vi skal på tur til **Halong Bay**. Vi starter tidligt, og sejler i 4 timer i den smukke bugt med klippeformationerne, der er på UNESCO's World Heritage List. De har dannet baggrund i mange film – se f. eks. "Indochina" med Catherina Deneuve. Dejlig **seafood-lunch** inkluderet på sejlturen. På vejen stopper vi ved en virksomhed, der demonstrerer en fornuftig måde at **uddanne og rehabiliterer handicappede** under U-landsforhold. Vi er sent tilbage i Hanoi. Aftensmad er på egen hånd. For de sygehusinteresserede kan der denne dag evt. alternativt tilbydes et eller to **studiebesøg på lokale sygehuse**.

Morgenmad: morgenmad, lunch

Torsdag d. 8. april: Hanoi - Bangkok

Morgenmad på hotellet. Dagen er til **egen disposition**. Man kan f. eks. benytte lejligheden til at se **Prins Henriks barndomshjem** og nyde en times køretur i en **cykeltaxi i den maleriske gamle bydel**. Vi skal flyve fra Hanoi 20.35 og kommer til Bangkok 22.25. Lunch og aftensmad på egen hånd. Servering i flyene.

Måltider: morgenmad

Fredag d. 9. april: Bangkok - København

Flyafgang fra Bangkok 01.40 og ankomst til København 07.25. De friske kan gå lige på arbejdet.

Ret til ændringer i programmet forbeholdes!

Bai-piger i Dali – hovedbeklædningen symboliserer sneen på bjergtoppene, halvmånen, vinden og blomsterne. Martin var ved at gøre noget utilbørligt, da han forsøgte at røre ved de lange hvide tråde, som symboliserer vinden.

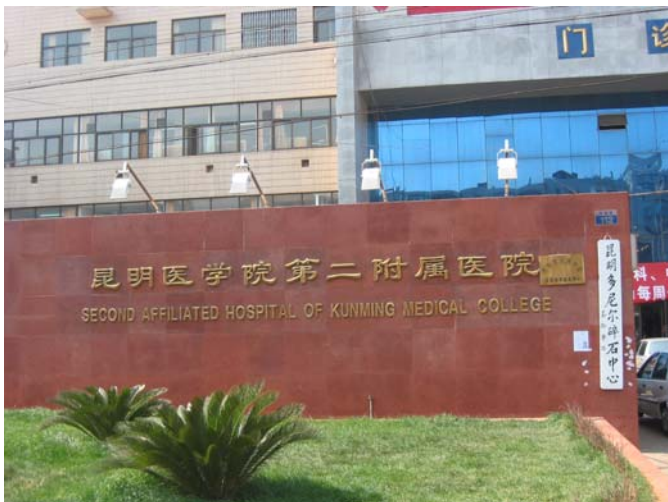
Erindringer fra rejsen til Sydkina og Nordvietnam

Rejsen med Thai Airways gik fint og planmæssigt, men vi var godt trætte under ventetiden i Bangkok Airport. I Kunming tog den lille kvikke Aileen imod os, og bragte os til Kunming Hotel, der lå centralt. Kunming har 3,8 millioner indbyggere og er kendt for blomster – camelia, magnolia, azalia, træpæon. Vi spiste aftensmad på en restaurant 10 minutters promenade fra hotellet.

Næste morgen startede vor sightseeingtur med at hilse på 2 brudepar, der var opstillet ved hotellets indgang. De modtog gaver i røde kuverter – brudene var i hvidt, men skifter senere til rødt, som er den traditionelle bryllupsfarve i Kina. Der deles chokolade og cigaretter ud til gæsterne. Og limousinerne var flot dekoreret med blomster.

Dagens program startede med rundvisning i Det Gyldne Tempel fra 1671. 250 tons bronze og kobber på 3 niveauer af marmor og vort første møde med Buddhisme, Taoisme, Animisme og Konfucianisme – deltagerne fik A Short Guide to Comparative Religion.

Vi fortsatte til et af byens større sygehuse, hvor Dr. Li Jinming viste rundt sammen med en kirurgisk kollega. Dr. Li Jinming er chef for de ambulante funktioner i afdelingen for Traditionel Kinesisk Medicin, som bl.a. behandler med akupunktur, kopsætning, moxibustion og kinesisk urtemedicin. Der var diverse mindre specialmodtagelser (lunget sygdomme, hjertesygdomme, øjenssygdomme, hudsygdomme, etc.) og hæmoroïder. Og det kinesiske apotek imponerede ved udvalget af urter, rødder, stængler og dyreprodukter som biller og skolopendere. Dr. Li Jinming deltog i aftenens middag sammen med sin 17-årige datter og en kinesisk anæstesiolog fra sygehuset. Trods sprogproblemer forstod vi, at hun havde opholdt sig 2 år i Uganda og 1½ år i Tyskland – sidstnævnte sted havde hun deltaget i forskning - bl.a. et projekt der sammenlignede akupunktur med konventionel smertebehandling efter galdevejskirurgi.

Efter frokost besøgte vi byens blomstermarked, hvor man også kunne købe dyreunger og meget andet; derfra gik turen til Bamboo Temple med de 500 livagtige karikaturfigurer af Arhatte skabt for over 100 år siden. Og så kørte vi til Western Hills med udsigt over Kunming-søen. Udsigten fra Drageporten imponerede. Efter kinesisk tradition er legender med drager og fønikser knyttet til de fleste bygninger og naturfænomener. Vi sluttede turen med en traditionel kinesisk te-ceremoni i det moderne EXPO-palads, hvor der aktuelt var International Potato Congress. Aftensmaden blev indtaget på 28. etage i et stort hotel.

Næste morgen var der vækning kl. 4.30 og morgenmaden blev indtaget i bussen på vej til lufthavnen. Vi fløj med Eastern China Airlines til Dali, hvor den søde guide Amelia modtog os. Hendes familie havde oplevet en social deroute pga. faderens psykiske sygdom, og Staffan Olander bistod med at vurdere faderens medicinering. Vi startede med et besøg i familien Yangs hus i byen Xizhou. Byggestilen skulle være typisk for et Bai-hus, og vi så et folkløse-show og lærte bl.a. at det er tradition at nive bruden ved et Bai-bryllup – pinch the bride! Så gik turen til Erhai-søen, hvor vi i 2 både

sejlede et par timer og besøgte en fiskerby på en ø med 3500 indbyggere. Her kunne man smage på grillede fiskespecialiteter, og på en lille rundvandring besøgte vi det lokale tempel, som også fungerede som lokalt socialcenter, hvor de ældre kunne mødes og underholde sig med snak og kortspil. Efter at have sejlet tilbage spiste vi frokost på en restaurant ved de 3 pagoder – et kendt kinesisk bygningsværk, der er opført i 824-839. Det var et imponerende monument at besøge – og fantastisk at tænke på, at det har overlevet de hyppige jordskælv i området. Vi nåede også et kort besøg i den gamle bydel i Dali – indenfor de imponerende bymure. Aftensmaden fik vi på det store Asia Hotel. I forhallen havde de et stort (18,8 x 12,8 m) vægmaleri af Nådens Gudinde – Goddess of Mercy.

Næste dag klarede vi busturen til Lijiang uden lokalguide – i stedet gik undervisningsprogrammet i gang med foredrag om hypotermi, SARS, højdesyge (Acute Mountain Sickness - AMS, High Altitude Cerebral Edema - HACE, High Altitude Pulmonary Edema – HAPE) og Nursing in China. Landskabet blev gradvist mere bjergrigt, og vi så Naxi-kvinder i deres blå dragter med de runde dekorationer på ryggen. De symboliserer stjerner, mens de 2 yderste symboliserer frøjerne – frøen blev tidligere tilbudt af Naxi-folket pga. dens evne til at få mange børn. Naxi'erne har et vist matriakalt præg, idet kvinderne udfører arbejdet, mens mændene iflg. traditionen beskæftiger sig med musik, spil, læsning og pasning af blomster og kæledyr. En ung mandlig guide – Jack – modtog os ved det flotte Jade Dragon Hotel beliggende lige op til den gamle bydel. Lijiang blev ramt af et voldsomt jordskælv i 1996. Jack tog os først med til Black Dragon Pool Park, der ligger smukt med Jade Dragon Snow Mountain i baggrunden. Søen bruges som vandreservoir for byen. Interessant var Dongba Research Institute, hvor vi så prøver på papirfremstilling og den unikke Naxi-skrift – verdens eneste fungerende hieroglyfskrift bestående af et par tusinde piktogrammer. Det er shaman'er, der forsker i skriften og folkets historie – det lykkedes at beskytte kulturskattene delvis mod ødelæggelse under Kulturrevolutionen.

Midt i søen lå Wufeng Lou – et tårn fra Mingtiden. Jack fortalte om et love-suicide, som havde fundet sted her. Lijiang var tidligere kendt som ”love-suicide capital”, idet naxifolket ikke kunne acceptere den kinesiske skik med at forældre bestemte børnenes ægteskabs partnere. De handlekraftige Naxikvinder iværksatte ofte dobbeltselv mord i sådanne håbløse situationer. Vi spiste frokost på 1.sal i en restaurant i den gamle by. Aftensmaden fik vi på en af de mange restauranter i den gamle by – den kvindelige ejer havde en svensker som samarbejdspartner. Vi gik en tur i de smukke stenbelagte gader med 300 broer over kanalerne. Nogle besøgte en sølvbutik, og der blev en diskussion om nogle forsvundne penge. Om aftenen var vi til koncert med Naxi-musik – en unik kunstform, hvor både musikken, instrumenterne og musikanterne præges af høj alder.

Næste dag kørte vi nordpå til den lille by Baisha, som var hovedstad i Naxi-riget før 1200-tallet, hvor Kublai Khan indlemmede det i Yuan-dynastiet. Vi så freskerne fra 1500-1600-tallet med religiøse motiver fra flere religioner – taoisme, kinesisk og tibetansk buddhisme. Vi fik også hilst på den 80-årige Dr. Ho og hans kone – og vi hørte hvilken succes han havde haft i behandlingen af en cancerpatient fra USA – stolt blev gulnede journalkopier fremvist. Og der var også god afsætning af doktorsens helse-te. Vi besøgte også Dr. Joseph Rock's hus i landsbyen Yuhu – her havde han boet i over 20 år, samlet planter og skrevet for National Geographic Magazine.

Vi spiste frokost undervejs til Jade Dragon Snow Mountains – 13 toppe med 5596 som den højeste. Olav købte urter – han interesserede sig for medicinske fjeldplanter. NB: cyclosporin, som bruges

for at forhindre afstødning af transplanterede organer, blev fundet i de norske fjelde. Vi kom med linebane op i næsten 4000 meters højde ved Yak Meadow – Mow New Ping. Her var der et grønt

bjergområde med græssende yak-okser, nogle tibetanere, der solgte grillstegt yakoksekød og yakmælk. Og vi var nogle, som havde god nytte af vore lejede iltbeholdere. Køreturen nedad bjergene var storslået med udsigt over den grønne dal – associationerne til Shangri La var nærliggende. James Hiltons bog ”Tabte horisonter” fra 1933 handler om 4 vesterlændinge, der bliver kidnappet i et fly som forulykker. De kommer over et bjergpas til en lykkelig dal, der styres af en 163 år gammel munk. Flere områder kappes nu om titlen som Shangri La.

Aftenen tilbragte de fleste på egen hånd i

den gamle bydel – vi så unge mennesker, der søsatte stearinlys i byens vandløb; guidebogen oplyste, at der er Fertility Festival på den 13’ende dag i den 3’de lunarmåned, dvs. sent i marts eller i begyndelsen af april. Olav bidrog med uddrag fra Torbjørn Færøvik’s bog ”Kina – en reise på livets elv”. Kapitlet fra Lijiang hedder ”I Kvinnenes kongedømme”. Vi blev også opmærksomme på andre interessante bøger om Kina f. eks. Anchee Min’s ”Madame Mao” og Xinran’s ”Kinas døtre”. I bussen cirkulerede også en farverig bog med titlen ”China’s Minority Peoples”. Mosu-folket er en gren af Naxi-folket – 36000 mennesker bosat i Lugu-regionen. De har haft en særlig udviklet form for matriakalt samfund med ”walking back and forth marriage” – mændene var hos kvinden om natten men boede hos deres mor om dagen. Sproget havde intet ord for ægteskab, ægtemand eller -kone. Børnene voksede ofte op uden at kende deres far eller mor. Traditionerne blev forbudt under Kulturrevolutionen. Ikke langt fra Lijiang ligger Yangtze-flodens første sving, som er vigtig for kinesisk kultur, idet floden på denne måde forbliver i Kina i stedet for at forsvinde sydover som Mekong-floden. I øvrigt var det ved det første sving, at både Kublai Khan’s styrker og Mao’s tropper under Den Lange March passerede over floden.

Næste morgen skulle vi igen op før kl. 5 og spise madpakke i bussen på vej til lufthavnen. Og efter 45 minutters flyvning blev vi igen modtaget af Aileen i Kunming Airport. Og så kørte vi vestpå mod stenskoven. Undervejs fortsatte foredragsrækken, og vi forsøgte også med en sang. Stenskoven i Shilin er 2-300 millioner år gammel kalksten, der er formet af regnvandet. Kineserne kan godt lide, at genkende forskellige dyr i stenformationerne. Der var mange turister i området. Unge damer i Sani-folkets dragter fungerede som guider. Sani er en gren af Yi-folket. Pigerne havde 2 horn i

hatten, når de var ”fri på markedet”, et horn når de var forlovet og ingen horn, når de blev gift. Vi spiste frokost i en stor restaurant med fin udsigt, og bagefter kunne vi besøge udstillinger af kunst, sten, mineraler og turistsouvenirer.

Om eftermiddagen fortsatte vi sydover mod Jianshui. Under den 5 timer lange bustur fortsatte foredragsrækken. I dette område findes en by, hvor man stadig kan se hundredvis af ældre damer med indsnørede fødder. Der er også mongoler, som nedstammer fra Kublai Khans ekspeditionskorps. Endelig er der en del muslimer. Vi fik en lille lektion om lægen Sun Yat Sen, der blev Kinas leder efter Qing dynastiet. Om aftenen kom vi frem til Jianshui, hvor vi blev indkvarteret på Lin An Hotel, hvor vi også spiste aftensmad. Efter middagen var der en del, som gik på opdagelse i omgivelserne, men de blev overrasket af et formidabelt tropisk regnskyl.

Næste formiddag var afsat til sightseeing i byen : først kørte vi 5 km til Double Dragon Bridge – Shuanglong Qiao. Den ligger på et sted, hvor floderne Lu og Tachong mødes. Broen er fra Qing-dynastiets tid og opført med 17 brohvælvninger – midtvejs er en 3 etagers pavillon. Der var minimalt med vand i området – men grønsagsmarker. I den nærliggende landsby så vi en halvpåklædt ung mand gå rundt i affaldet med strå i håret – en illustration til Staffan Olanders forelæsning om transkulturel psykiatri. Tilbage i Jianshui besøgte vi Konfuzius Templet fra 1285. Det er bygget efter

modellen fra Konfuzius hjemby Qufu i Shandong. Det har fungeret som uddannelsessted i over 750 år og med stor succes – over halvdelen af alle fra Yunnan, som bestod de kejserlige eksaminer, kom herfra. Midt i området ligger en smuk rund sø, med en ø, hvor nogle kinesere øvede Peking-opera.

Sluttelig besøgte vi Zhu Family Garden – et stort kompleks med over 40 lukkede gårde. Det er opført over 30 år af en rig familie, som havde tjent penge på mølle-og kro-virksomhed, og efterhånden havde ekspanderet interesserne til alt fra tin til opium. Mange af rummene indeholdt store samlinger af antikviteter. En stor gruppe glade kinesiske skolebørn besøgte området samtidig med os. Vi spiste på 1. sal i museets restaurant.

Om eftermiddagen kørte vi videre mod Yuanyang. Undervejs kom vi over nogle bjergveje, der snoede sig i serpentinering. Trafikken bestod mest af overlæssede lastbiler. Vi gjorde holdt ved en malerisk Hani-landsby, hvor vi skulle nedad bjergskrånning for at besøge den lokale skole. I 2 klasseværelser sad børnene og trænede matematik og retskrivning, mens lærerinden befandt sig ovenpå i privatboligen, hvor hun så fjernsyn. I området dyrkes ris på nogle imponerende og gamle terrasseanlægninger.

Yuanyang er en nyanlagt by, som er mindre end 10 år gammel. Vi boede på Jing Mao Hotel, hvor der ligger kondomer på natbordet – det er en politik, som er indført for at mindske spredningen af HIV/AIDS. Vi spiste middag på hotellet, stak storetåen i swimmingpoolen, og nogle holdt aftenparty på fortovet.

Næste formiddag gik turen videre langs Red River gennem tropisk regnskov og gummiplantager mod grænsebyen Hekou. Vi stoppede og besøgte et ældre par i en uhyre fattig bebyggelse ved vejen. I øvrigt fortsatte vi med forelæsningerne indtil mikrofonen brød sammen under Staffans lektion. Lige udenfor Hekou var der vejarbejde, og vejen var omlagt gennem et stykke mudder. Bussen sad fast og alle måtte ud. Efter et stykke tid lykkedes det for chaufføren at få bussen fri, og vi kom ind til byen og kunne gå til lunch på Comfort Inn.

Grænseovergangen var præget af det sædvanlige bureaukrati, som på den vietnamesiske side var forstærket til sendrægtighed, men 40\$ og nogle pakker amerikanske cigaretter fik lidt fart i embedsmændene. En skopudserdreng gjorde gode forretninger – han så ud som 12-årig, men påstod han var 17. Toan tog imod os, og vi kom op i bussen og kørte 1½ time opad til Sapa. Victoria Hotel er en fornøjelse at komme til – vi fik nydelige værelser og renvasket tøj i løbet af få timer. Den nye direktør er dansker, så det var jo også morsomt at få en snak med ham. Han sagde, at skandinaver betragtet

som samlet gruppe udgør største enkeltgruppe af gæsterne. Vi fik en dejlig 4-retters fransk menu, som alle nød efter en uges kinesisk drejeskivemad.

Sapa er jo præget af de mange etniske minoritetsflok: de fleste er Black H'mong eller Red Dao (udtales Zao), og det er kvinderne, som er humørsprende handelsfolk. Den følgende formiddag startede vi med en tur til Ham Rong bjerget med telegrafmasten; efter mange trappetrin kom vi til et bygning, hvor vi så et etnisk musikshow med sang og dans. Og udsigten over området var imponerende – det var for en sjælden gangs skyld klart vejr. Så besøgte vi Sapa Hospital, som var nybygget og kun ½ år gammelt. Vagthavende læge viste os rundt – sengestuer, emergency rum med

beskedent med adækvat udstyr (et laryngoskop, nogle usterile trachealtuber, Rubens ballon, ingen anæstesiapparat, pavulon, ketalar, andre akutfarmaka, etc.). Vi besøgte også et rum for de nyfødte

(en 15-årig pige havde lige fået barn) og operationsstuen. Vi havde en gave bestående af 500 suturer med til sygehuset.

Lunch og aftensmad fik vi på en lokal restaurant i Sapa by – maden syntes vi bedre om end den kinesiske, og på gulvet kan man se, hvad der har været serveret i dagens løb. Om eftermiddagen besøgte vi Cat Cat Village beboet af Black H'mongs. Cat Cat kommer af det franske ord cascade. En smart pige havde en kiosk halvvejs nede af bjerget – det viste sig af være den lokale sygeplejerske, som delvis ernærer sig af sin butik. Samtidig passer hun den lokale klinik, som hun beredvilligt viste frem: 4 værelser heraf et med fødebord. Nogle pilleglas med diverse antibiotika. Et vægt-for-dato-diagram, som viste at der var 386 børn i landsbyen, og af dem lå 106 udenfor normalområdet, men vi havde jo også læst os til, at 33% af vietnamesiske børn er malnutrierede. Sygeplejersken var gift med en lokal politimand.

Næste formiddag kørte vi ført til Silver Water Fall og dernæst til en Red Dao landsby – på vejen hertil måtte vi også igennem mudder. Men der var dejligt i landsbyen – kvinderne barberer øjenbryn og pandehår væk og forsyner tænderne med guldovertæk. Og så har de en flot rød hovedbeklædning på. Vi besøgte et af deres huse: et delvist fundament af flasker, jordgulv, 2 ildsteder, utætte trævægge, stor wok til at koge mad til grisene, nogle enkle møbler som senge og skab, og opmagasineringsplads på overetagen. Jo – sådan boede de fattige i Danmark for flere hundrede år siden.

Lørdag aften er der Love Market i Sapa: på pladsen foran kirken promenerer de unge minoritetspiger rundt med deres paraplyer, mens de unge mænd sidder i udkanten af pladsen og synger for dem. Desværre foregår det sent – ved midnatstid, så ingen fra gruppen havde været nede og se det. Efter en lækker fransk lunch i Victoria Hotels restaurant, kunne vi slappe af et par timer inden bussen kørte os ned til Lao Cai. Vi besøgte det lokale marked, inden vi kørte til jernbanestationen. Kl. 20 kunne vi gå ombord i toget, og så var der bestilt middag i Victoria Hotels spisevogn – fin mad og servering i noble lokaliteter. En dejlig oplevelse for os alle. Og sovevognen var af en bedre standard end vi tidligere har oplevet. Toget afgik kl. 21.15 og ankom til Hanoi kl. 5.30. En bus bragte os til Dan Cho hotel nær den gamle franske opera. Morgenmad blev serveret ved ankomsten til hotellet.

Så fik vi nogle timer at hvile i, inden vi skulle køre til lunch i Nam Thanh Restaurant. Derefter var vi på 1 times cykelrickshaw-tur i den gamle by – vi så gravstengaden, smedegaden, silkegaden, og de andre fagopdelte gader. En mand fik renset ører på gaden af en ekspert med pandelampe. Om aftenen var vi til vanddukketeaterforestilling og middagen blev indtaget i Min Anh Restaurant. Næste formiddag skulle vi besøge Bach Mai Hospital. Bach Mai betyder hvid aprikosblomst, og det er Vietnams største hospital. Hospitalsdirektøren tog imod og fortalte at hospitalet er næsten 100 år

gammelt – grundlagt i 1911 som Cong Vong Epidemi Hospital. Hospitalets historie er en del af

Vietnams historie – bl.a. blev hospitalet bombet 4 gange under Vietnamkrigen. Det erindres endnu, at Sverige hjalp hospitalet med vigtigt udstyr i årene 1970-72. Hospitalet har 1400 senge, 2000 ansatte, mange specialer, og arbejdsområder indenfor diagnostik, behandling, undervisning, forskning, sundhedsplanlægning, forebyggende medicin, økonomiplanlægning, rådgivning på politisk plan, internationalt samarbejde, etc. Et vigtigt arbejdsområde er DOHA – Direction Office of Health Care Activities to Lower Level Hospitals – en tilsynsfunktion med perifere sygehuse i den nordlige halvdel af Vietnam. Man får hvert år besøg af mere end 180 udenlandske delegationer, fra Skandinavien kunne direktøren erindre en dermatologisk delegation fra Danmark. Japan er en stor bidragsyder til hospitalet. Man havde behandlet 35 SARS patienter. Sygehuset er organiseret med en direktør og 3 underdirektører for henholdsvis personalefunktion, økonomisk management og professionelt arbejde. Som stabsfunktioner findes Videnskabelig komité, Farmaka og Behandlings komité, Infektionskontrol komité og Præmierings og Disciplin komité. Der er 6 institutter: Dermatologi & Venerologi, Hæmatologi & Blodtransfusion, Gerontologi, Mental Health, Cardiologi og Klinisk Forskning i Tropemedicin. Der er 20 kliniske afdelinger: Emergency Department, Forgiftninger, Rheumatologi, Allergologi & Klinisk Immunologi, Intensiv terapi, Anæstesiologi, Lungesygdomme, Ambulant behandling, Kirurgi, Pædiatri, Endokrinologi & Diabetes, Neurologi, Hæmodialyse, Nefro-urologi, Gastro-Enterologi, Rehabilitation, Obstetrik-Gynækologi, Odontologi-ENT-Ophthamologi, Nuklearmedicin og Traditionel Medicin. Der er 8 kliniske laboratorier: infektionskontrol, ernæring, farmakologi, patologi, biokemi, funktionel undersøgelse, mikrobiologi, billeddiagnose. Hospitalsdirektøren er også chef for pædiatrisk afdeling. Vi besøgte den nyopførte pædiatriske sengeafdeling og den gamle Emergency Department – en ny var under opførelse. Begge steder så vi pårørende ved hver seng – et nødvendigt element i patientplejen. Efter hospitalsbesøget var der frokost på Thien Thai Restaurant.

Om eftermiddagen var der byrundtur: Tran Quoc Pagoden ved West Lake, Ho Chi Minhs Mausoleum, Frihedsmonumentet, Nationalforsamlingen, Udenrigsministeriet, Prins Henriks barndomshjem – vi fik lidt fransk kolonihistorie gennem beretningen om Prins Henriks farfar. Så så vi Præsidentpaladset, hvor der var statsbesøg fra Philipinerne, Ho Chi Minhs beskedne bolig og hans hus på pæle. Vi sluttede af ved One Pillar Pagoda, der blev ødelagt af franskmændene efter nederlaget ved Dien Bien Phu i 1954. Kl. 16 var vi til et interessant møde på den svenske ambassade. Sverige har lang tradition for samarbejde med Vietnam – kendt er Oluf Palme Childrens Hospital i Hanoi, papirfabrikken Bai Bang og Uong Bi Hospital. Nu arbejder man mere med bredere projekter f.eks. sygdomsforsikringsfinansiering, reformer i apotekssystemet og fremstilling af lægemiddelkatalog. Hovedindsatsområderne er: reducing poverty, promoting human rights and democratic development, building a healthy population, reforming the economy, sustainable use of the environment and access to land, exchanging views on culture and the media. Japan er største bidragsyder til Vietnam efterfulgt af Danmark og Sverige. Den svenske ambassade har egen hjemmeside (www.swedenabroad.com/hanoi), hvor man kan finde flere detaljer om Sveriges bistand til Vietnam. Aftensmaden spiste vi på Ha Hoi restaurant, og der var generel enighed om, at restauranterne i Vietnam serverede bedre mad end i Kina. Serveringen var også mere elegant arrangeret og ved flere af middagene havde vi levende vietnamesisk musik.

Den følgende dag skulle vi af sted kl. 7.30 på en heldagstur til Halong Bay.

Køreturen derud tog 3½ time, og vi gjorde stop ved et sted, hvor handicappede oplæres til kunsthåndværkere. Undervejs fuldførte vi undervisningsprogrammet, der også indebar en afdeling om rejsemedicin og lidt om medicinens historie: George Washington døde i 1799 af hypovolæmi eller epiglottit, Lord Nelson blev armamputeret uden anæstesi og Napoleon havde blærebetændelse under Slaget ved Borodino i Rusland i 1812. Vi passerede Uong Bi og hørte om problemet med brandskadeulykker i Vietnam. Ved en

tidligere lejlighed havde Martin besøgt hospitalet, og erfaret at hospitalsdirektøren havde gået i gymnasiet med Prins Henrik, og under Vietnamkrigen havde han opereret i junglen og brugt tråd fra amerikanske faldskærmslinjer som suturmateriale. Sejlturen i Halong Bay var en smuk oplevelse, og vi spiste Seafood Lunch på en dejlig båd. Og 8 af os badede i det Sydkinesiske Hav på Titov Island. På hjemturen i bussen var der Multiple Choice Test, uddeling af Diplomer og priser. Martin sammenfattede sine følelser i Edith Piaf's gribende sang "Je ne regrette rien", og vi forsøgte en fællessang på melodien fra den svenske nationalsang. Toan sang en vietnamesisk og en amerikansk sang for os. Aftensmaden spiste vi på Com Viet Restaurant, som også Hillary Clinton havde besøgt. Der var mulighed for karaoke, og vi fik sunget "Are you lonesome tonight" og "My way". Filippa og Marianne sang "Dancing Queen" med stor succes. Elisabeth holdt en pæn tale.

Sidste dag i Hanoi var til egen disposition – mange tilbragte den nok i den gamle bydel og langs bredden af skildpaddesøen. Karin var på shopping og købte nogle DVD-film bl.a. "Indochina" – om kolonitiden i Vietnam, "Master and Commander" – om et engelske og fransk krigsskib under Napoleonskrigene, "Napoleon" – 8 timers dramatisering af kejserens liv og "The Soong Sisters" – om de tre kinesiske søstre der kom til at spille en betydelig rolle i nyere kinesisk historie: den ene elskede penge og giftede sig med stifteren af Bank of China, den anden elskede magten og giftede sig med Chiang Kai-shek og den tredje elskede sit land og giftede sig med Dr. Sun Yat Sen.

Og ved 17-tiden kørte vi mod lufthavnen. Olav takkede for en spændende rejse og inviterede alle til at komme og bo på sin sæter. Flyet til Bangkok gik til tiden. I flyet faldt vi i snak med en dansk bistandsrådgiver fra Den Danske Ambassade. Han fortalte, at Danmark bl.a. arbejder med store projekter indenfor rent vand og kloakering bl.a. i Halong-bugten. I Bangkok Airport så vi Prinsesse Alexandra vandre omkring med hofdame og livvagter. Og det lykkedes at sove 5 timer under den næsten 11 timer lange flyrejse mod København.

Møde mellem generationer og kulturer under bananplanten